# אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קעב

## תמצית האגרת

**תאריך ומקום:** כ"ה מרחשוון תרס"ט - יפו
**נמען:** יושבי המושבות

לקראת שמיטת תר"ע הרב קוק מבקש מהאיכרים ומהוועדים פרטים מדויקים על העבודות החקלאיות הנהוגות אצלם. המטרה היא לברר אילו עבודות מותרות, אילו מותרות רק על ידי נכרים, ואילו אפשר לדחות. במיוחד הרב קוק פונה ל'מהדרים' שרוצים לשמור שמיטה כהלכתה בלי היתר המכירה, ומבקש שישלחו את ספקותיהם מראש.

### עיקרי הדברים

- היתר המכירה כהוראת שעה.
- בקשת מידע מעשי מהאיכרים.
- פנייה למהדרים השומרים שמיטה כהלכתה.

**נוסח האגרת עם ביאור**

*בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך:* [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

"דבר בעתו מה טוב" [משלי טו, כג]

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ה חשון תרס"ט[4]. [כ"ה חשוון תרס"ט (1908)]

לכבוד אחינו היקרים יושבי המושבות באה"ק[5], [מכתב גלוי שנשלח למושבות לקראת שנת השמיטה תר"ע, ושנדפס בעיתונות] שלו'[6] וברכה.

כאשר בשנה הבעל"ט[7] שנת ת"רעי"ן, תהי'[8] שנת השמיטה, [שנת השמיטה תר"ע] והדבר ידוע., שישנם הרבה שאלות וספיקות בכל עניני עבודת הארץ בשביעית, שעם כל מה, שנוהגים להקל, ע"פ[9] הוראת הגאונים המפורסמת בדבר המכירה לנכרי, [היתר המכירה, שהורו הרב יצחק אלחנן ספקטור מקובנה ועוד גאונים לשמיטת תרמ"ט, למכור את הקרקעות לנכרי לשנת השמיטה] בתור הוראת שעה, שיתירה ב"ד[10] חשוב כל זמן שיראה שהמצב של הישוב מוכרח לזה [הרב קוק הדגיש שההיתר הוא הוראת שעה בלבד, מפני הדחק; ראו ספרו "שבת הארץ" (תר"ע)] עוד נשארים ענינים רבים שצריכים להתבאר, איזו עבודות הן מותרות לגמרי, איזו מהן מותרות הן דוקא ע"י[11]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5 באה"ק - בארץ הקודש
6 שלו' - שלום
7 הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
8 תהי' - תהיה
9 ע"פ - על פי
10 ב"ד - בית דין
11 ע"י - על ידי

נכרים, ואיזו מהן שאינן מעכבות את סדרי הישוב ותיקון המצב ההכרחי, ואין שום היזק אם ישארו על השנה של מוצאי שביעית, שצריך למנע מהן לגמרי. והנה אע"פ[12] שלפתרונן של כל השאלות הללו יש לנו ב"ה מורשה ממקורה של תורה, מדברי חז"ל[13] וגדולי הראשונים והאחרונים, שיש לברר על ידם את הספיקות כולם, ע"פ דרכי ההוראה בעומקה של הלכה, מ"מ[14] צריך עם זה לידיעה הגונה ג"כ[15] בפרטי העבודות, בתכונתן, בשמושן והכרחן, אשר לפעמים לא יוכל הדבר להתברר כ"א[16] דוקא ע"י ידיעות נסיוניות מהעובדים בעצמם. ע"כ[17] אבקש בזה את כל אחינו העוסקים בעבודת ארצנו הקדושה במושבות היקרות תובב"א[18], את היחידים ואת הועדים הנכבדים, שיטיבו נא להמציא לי, כ"א כפי יכלתו, ידיעות מדוייקות מפרטי העבודות הנהוגות בסביבתם. ואת תופשי התורה שבהם אבקש, שיעירוני-נא בטובם, כ"א על הספיקות אשר תשיג ידו להעיר בהן, לפי ידיעתו של כל אחד בתורה ובבקיאות עניני עבודת האדמה, למען נוכל לברר את הענינים על מכונם, להשיב לכל שואל דברים ברורים לאמתה של תורה, בעזרת השי"ת[19]. וביחוד אבקש את היחידים המהדרים האמידים, אשר לא ירצו להתנהג בהיתירים הנובעים מהנהגת המכירה, [הרב קוק עודד את מי שידו משגת לשמור שמיטה כהלכתה בלי ההיתר] אלא לשמור את השביעית במילואה, שהם צריכים לדעת ביותר דיוק את כל פרטי העבודות וההנהגות השייכות לקדושת השביעית הבעל"ט, שיקדימו להציע את ספיקותיהם בפרטיות, כדי שנוכל להעמיד את הענינים על בורים בעה"י[20] למועד הנכון. כל מי שיכול להציע דבריו בלשוננו-הקדש ודאי הדבר נאה ומתקבל, אבל כל מי שאין יד ידיעתו משגת אל ימנע מהודיע את אשר עם לבבו בזה בכל לשון שהוא שומע, וצור ישראל יצמיח לנו מהרה קרן ישועתו [על פי נוסח התפילה "את צמח דוד"] על אדמת הקודש, ויריק שפע ברכה עד בלי די [על פי מלאכי ג, י] לעם קדשו על חבל נחלתו, לתן אותנו לשם ולתהילה בכל עמי הארץ, בתתו מציון ישועה לישראל תפארתו במהרה בימינו, כנפשם היקרה ונפש קשור באהבתם, המתכבד בכבודם,

**הק' אברהם יצחק הכהן קוק**

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש פה עיה"ק[21] יפו והמושבות תובב"א.

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

12 אע"פ - אף על פי
13 חז"ל - חכמינו זכרונם לברכה
14 מ"מ - מכל מקום
15 ג"כ - גם כן
16 כ"א - כי אם
17 ע"כ - על כן
18 תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
19 השי"ת - השם יתברך
20 בעה"י - בעזרת השם יתברך
21 עיה"ק - עיר הקודש